

Zadeva T-446/05

Amann & Söhne GmbH & Co. KG in Cousin Filterie SAS

proti

Evropski komisiji

„Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Evropski trg industrijskega sukanca –
Odločba o ugotovitvi kršitve člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP –
Pojem enotne kršitve – Opredelitev trga – Globe – Zgornja meja globe –
Teža in trajanje kršitve – Olajševalne okoliščine – Sodelovanje –
Sorazmernost – Enako obravnavanje – Pravica do obrambe –
Smernice o načinu določanja glob“

Sodba Splošnega sodišča (peti senat) z dne 28. aprila 2010 II - 1270

Povzetek sodbe

1. *Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Prepoved – Kršitve – Sporazumi in usklajena ravnanja, ki jih je mogoče obravnavati kot enotno kršitev – Pojem (člen 81(1) ES; uredbi Sveta št. 17, člen 15(2), in št. 1/2003, člen 23(2))*

II - 1255

2. *Ničnostna tožba – Odločba Komisije, sprejeta na podlagi členov 81 ES ali 82 ES – Zahtevna ekonomska presoja – Sodni nadzor – Omejitve*
(člena 81 ES in 82 ES; uredbi Sveta št. 17, člen 15(2), in št. 1/2003, člen 23(2))
3. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Diskrecijska pravica Komisije – Sodni nadzor – Neomejena pristojnost sodišča Skupnosti*
(členi 81 ES, 82 ES, 229 ES in 253 ES; uredbi Sveta št. 17, člen 15(2), in št. 1/2003, člena 23(2) in (3) ter 31)
4. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Diskrecijska pravica Komisije na podlagi člena 15(2) Uredbe št. 17 – Kršitev načela zakonitosti kazenskih sankcij – Neobstoj*
(člena 81 ES in 82 ES; uredbi Sveta št. 17, člen 15(2), in št. 1/2003, člen 23(2))
5. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Več kršitev*
(člena 81 ES in 82 ES; Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))
6. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Teža kršitve*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
7. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Ocena dejanske možnosti povzročitve škode na zadevnem trgu*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))
8. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Razvrstitev zadevnih podjetij v kategorije z enakim posebnim izhodiščem*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
9. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Nujnost upoštevanja prometa zadevnih podjetij in zagotovitve sorazmernosti glob s tem prometom – Neobstoj*
(uredbi Sveta št. 17, člen 15(2), in št. 1/2003, člen 23(3); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
10. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Razvrstitev zadevnih podjetij v kategorije z enakim posebnim izhodiščem*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 1 A, šesti odstavek)

11. *Konkurenca – Globe – Odločba o naložitvi glob – Obveznost obrazložitve – Obseg*
(člen 253 ES; Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
12. *Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Udeležba na sestankih podjetij s protikonkurančnim predmetom – Okoliščina, na podlagi katere je mogoče, če se podjetje ni distanciralo od sprejetih odločitev, sklepati na udeležbo v poznejšem omejevalnem sporazumu*
(člen 81(1) ES)
13. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Trajanje kršitve – Srednjetrojne in dolgotrajne kršitve – Zvišanje izhodiščnega zneska za 10 % na leto*
(uredbi Sveta št. 17, člen 15(2), in št. 1/2003, člen 23(3); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 1 B)
14. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Olajševalne okoliščine*
(uredbi Sveta št. 17, člen 15(2), in št. 1/2003, člen 23(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 3, tretja alineja)
15. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Promet, ki se upošteva pri določitvi globe*
(Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 1 A)
16. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Teža kršitve – Upoštevanje učinkov kršitve*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15)
17. *Konkurenca – Upravni postopek – Odločba Komisije o ugotovitvi kršitve – Dopustni dokazi*
(Uredba Sveta št. 1/2003, člen 27(1))
18. *Konkurenca – Upravni postopek – Zahteva za informacije – Pravica do obrambe*
(Uredba Sveta št. 17, člen 11(5))
19. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Sodelovanje podjetja med upravnim postopkom*
(Uredba Sveta št. 17, člen 11(4) in (5))

1. Pojem enotne kršitve se nanaša na položaj, ko je več podjetij udeleženih pri kršitvi, sestavljeni iz trajajočega ravnanja z enim samim gospodarskim ciljem, to je izkriviti konkurenco, ali posameznih kršitev, ki so med seboj povezane z enotnostjo cilja (isti cilj za vse elemente) in gospodarskih subjektov (kršitev zadeva ista podjetja, ki se zavedajo, da sodelujejo z namenom doseči isti cilj). Kršitev člena 81(1) ES je lahko ne le posledica ločenega dejanja, ampak celega niza dejanj ali tudi trajajočega ravnanja. Tej razlagi ni mogoče oporekati, ker bi lahko tudi en ali več elementov tega niza dejanj ali trajajočega ravnanja sam po sebi in ločeno pomenil kršitev navedene določbe. Kadar se različna dejanja zaradi istega cilja, ki izkrivlja konkurenco na skupnem trgu, uvrščajo v „celostni načrt“, lahko Komisija pripiše odgovornost za ta dejanja glede na sodelovanje pri kršitvi kot celoti. Poleg tega se enotne kršitve lahko nanašajo na pravno opredelitev protikonkurenčnega ravnanja, ki ga sestavljajo dogovori, usklajena ravnanja in sklepi podjetniških združenj.

kršitev, ker vplivanje na konkurenco kot cilj ali učinek pomeni sestavni del vsakega ravnanja, za katero se uporablja člen 81(1) ES. Taka opredelitev pojma enotnega cilja bi lahko pojmu enotne in trajajoče kršitve odvzela del njegovega smisla, ker bi morale biti posledično več ravnanj, ki se nanašajo na gospodarski sektor in so prepovedana s členom 81(1) ES, sistematično opredeljenih kot sestavni deli enotne kršitve. Za opredelitev različnih ravnanj kot enotne in trajajoče kršitve je treba preveriti, ali se medsebojno dopolnjujejo, tako da je vsako od njih namenjeno soočanju z eno ali več posledicami običajne konkurence, in z medsebojnim vplivanjem prispevajo k izvršitvi celote protikonkurenčnih posledic, ki so jih želeli njihovi storilci v okviru celostnega načrta, namenjenega doseganju enotnega cilja. V zvezi s tem je treba upoštevati vsako okoliščino, na podlagi katere je mogoče ugotoviti ali omajati navedeno zvezo, kot je obdobje uporabe, vsebina in ustrezno tudi cilj različnih zadevnih ravnanj. Komisija lahko torej iz objektivnih razlogov začne ločene postopke, ugotovi več različnih kršitev in naloži več ločenih glob.

Pojem enotnega cilja ne more biti določen s splošnim sklicevanjem na izkrivljanje konkurence na trgu, ki ga zadeva

Opredelitev nekaterih nezakonitih ravnanj kot ravnanj, ki pomenijo eno samo

kršitev ali več kršitev, načeloma vpliva na sankcijo, ki se lahko naloži. Zaradi ugotovitve več kršitev se namreč lahko naloži več ločenih glob, vsakič ob upoštevanju omejitev, določenih v členu 15(2) Uredbe št. 17 in členu 23(2) Uredbe št. 1/2003 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 ES in 82 ES.

(Glej točke od 89 do 94, 133, 134.)

Prvič, kršitve konkurenčnih predpisov, zaradi katerih lahko Komisija v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 23(2) Uredbe št. 1/2003 naloži globo, so samo kršitve določb členov 81 ES ali 82 ES. Vprašanje, ali so izpolnjeni pogoji iz členov 81 ES ali 82 ES, je načeloma predmet celovitega nadzora sodišč Skupnosti. Drugič, čeprav je res, da če bi ta ugotovitev vključevala zapletene ekonomske ali tehnične ocene, sodna praksa Komisiji priznava diskrecijsko pravico, ta nikakor ni neomejena. Obstoje take diskrecijske pravice namreč ne pomeni, da se mora Splošno sodišče v okviru ničnostne tožbe vzdržati nadzora nad tem, kako Komisija razlaga take podatke. Sodišče Skupnosti mora zlasti preveriti ne samo vsebinsko pravilnost navedenih dokazov, njihovo zanesljivost in doslednost, ampak tudi, ali ti dokazi vsebujejo vse upoštevne podatke, ki jih je treba upoštevati pri presoji zapletenega primera, in ali so taki, da potrjujejo na njihovi podlagi izpeljane ugotovitve.

2. V zvezi z veljavnostjo člena 15(2) Uredbe št. 17 in člena 23(2) Uredbe št. 1/2003 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 ES in 82 ES glede na načelo zakonitosti kazni, kot ga je v skladu z opornimi točkami iz Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in ustavnimi tradicijami držav članic priznalo sodišče Skupnosti: Komisija nima neomejene diskrecijske pravice, prvič, pri ugotavljanju obstoja kršitev konkurenčnih predpisov, drugič, pri ugotavljanju, ali so različne kršitve enotna in trajajoča kršitev ali več samostojnih kršitev, in, tretjič, pri določanju glob za te kršitve.

(Glej točki 130, 131.)

3. Komisija pri določitvi glob zaradi kršitev konkurenčnih predpisov nima neomejene

diskrecijske pravice. Čeprav omogočajo to objektivno merilo zgornje meje globe in ti subjektivni merili teže in trajanja kršitve Komisiji široko diskrecijsko pravico, pa to ne spremeni dejstva, da gre za merili, ki Komisiji dopuščata, da naloži sankcije ob upoštevanju stopnje nezakonitosti zadevnega ravnanja. Zato je treba šteti, da člen 15(2) Uredbe št. 17 ter člen 23(2) in (3) Uredbe št. 1/2003 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 ES in 82 ES, čeprav Komisiji omogočata diskrecijsko pravico, določata merila in meje, ki jih mora ta upoštevati pri izvrševanju pristojnosti na področju glob. Poleg tega mora Komisija pri določitvi glob na podlagi teh določb spoštovati splošna pravna načela, zlasti načeli enakega obravnavanja in sorazmernosti, kot ju je razvila sodna praksa Sodišča in Splošnega sodišča.

Upravno prakso Komisije tako neomejeno nadzorujejo sodišča Skupnosti.

Komisija mora v skladu s členom 253 ES v odločbi, s katero je naložena globa, ne glede na njen splošno znan kontekst, med drugim obrazložiti naloženo globo in metodo, ki jo je pri tem uporabila. Iz te obrazložitve mora biti jasno in nedvoumno razvidna presoja Komisije, tako da se zainteresirane osebe lahko seznanijo z razlogi za sprejeti ukrep, da bi presodile smotrnost predložitve zadeve sodišču Skupnosti, in da se temu glede na okoliščine primera omogoči, da opravlja nadzor.

(Glej točke 140, od 142 do 144, 148.)

Sodišče in Splošno sodišče na podlagi člena 229 ES in člena 31 Uredbe št. 1/2003 odločata z neomejeno pristojnostjo o tožbah zoper odločbe, s katerimi Komisija določa globe, in tako lahko odločbe Komisije ne le razglasita za nične, temveč tudi razveljavita, zmanjšata ali povečata naložene globe.

4. Opredelitev nekaterih nezakonitih ravnanj kot ravnanj, ki pomenijo eno samo kršitev ali več kršitev, načeloma vpliva na sankcijo, ki se lahko naloži, saj se zaradi ugotovitve več kršitev lahko naloži več različnih glob, vsakič z omejitvami, določenimi v členu 15(2) Uredbe št. 17 in členu 23(2) Uredbe št. 1/2003 o izvajanju

pravil konkurence iz členov 81 ES in 82 ES, ki določata, da globa za vsakega udeleženca pri kršitvi ne sme preseči 10 % njegovega celotnega prometa v predhodnem poslovnem letu. Iz tega je razvidno, da če Komisija naloži globi, ki skupaj presegata zgornjo mejo 10 % prometa, s tem ne krši načela *nulla poena sine lege*.

6. Načelo sorazmernosti zahteva, da ukrepi Skupnosti ne smejo prekoračiti tistega, kar je primerno in potrebno za uresničitev želenega cilja. Pri izračunu glob je treba teže kršitve določiti glede na več dejavnikov in hkrati nobenemu pripisovati nesorazmernega pomena glede na druge dejavnike presoje. Načelo sorazmernosti v teh okoliščinah pomeni, da mora Komisija določiti globo sorazmerno z dejavniki, ki se upoštevajo pri določitvi teže kršitve, in da mora te dejavnike upoštevati skladno in objektivno upravičeno.

(Glej točki 150, 151.)

5. Namen odvratanja, ki mu ima Komisija pravico slediti pri določitvi zneska globe, je namreč zagotoviti, da bodo podjetja spoštovala konkurenčne predpise, ki so za izvajanje njihovih dejavnosti v Evropski skupnosti ali Evropskem gospodarskem prostoru določena s Pogodbo. V primeru več kršitev lahko Komisija upravičeno meni, da tega cilja ni mogoče doseči zgolj z naložitvijo ene sankcije zaradi ene od kršitev.

Dolžnost Komisije je, da pri presoji teže kršitve upošteva veliko dejavnikov, katerih narava in pomembnost se spreminjata glede na vrsto obravnavane kršitve in posebne okoliščine zadevne kršitve. Ni mogoče izključiti, da bi bila med temi dejavniki, ki dokazujejo težo kršitve, če je to primerno, tudi velikost trga zadevnega proizvoda. Čeprav velikost trga lahko pomeni dejavnik, ki ga je treba upoštevati kot dokaz teže kršitve, pa se njegova pomembnost spreminja glede na posamezne okoliščine zadevne kršitve.

(Glej točko 160.)

Horizontalne omejitve vrste „cenovni kartel“ v smislu Smernic o načinu določanja

glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ so „zelo resne“. V teh okoliščinah je majhnost zadevnih trgov manj pomembna od vseh drugih elementov, ki dokazujejo težo kršitve.

zgolj šibek položaj. V teh primerih zgolj dejstvo, da zadevno podjetje ustvari visok celotni promet, nujno ne pomeni, da ima na prizadetem trgu odločilen vpliv. Zato je promet podjetja, ki ga to ustvari na zadevnih trgih, čeprav ne more biti odločilen za ugotovitev, da podjetje pripada gospodarsko močnemu subjektu, vendarle upošteven pri ugotavljanju, kakšen je vpliv tega podjetja na trg.

(Glej točke 171, 175, 176, 178.)

Tako lahko del prometa, ki je bil ustvarjen z blagom, na katero se nanaša kršitev, da primerno informacijo o razsežnosti kršitve na zadevnem trgu. Ta promet namreč lahko da primerno informacijo o odgovornosti vsakega podjetja na navedenih trgih, saj je objektivno merilo, ki natančno odraža škodljivost te prakse za običajno delovanje konkurence in je torej dober pokazatelj zmožnosti kršiteljev, da povzročijo škodo.

7. Pri analizi dejanske gospodarske zmožnosti kršiteljev, da povzročijo večjo škodo konkurenci, ki se opravi, da bi se določila globa za kršitev konkurenčnih predpisov Skupnosti, in zajema presojo dejanske pomembnosti teh podjetij na prizadetem trgu, torej njihovega vpliva nanj, je celotni promet zgolj nepopolno pomagalo. Ni mogoče izključiti, da je močno podjetje, ki ima veliko različnih dejavnosti, na trgu posamičnega proizvoda prisotno samo postransko. Ravno tako ni mogoče izključiti, da ima podjetje, ki je pomembno na geografskem trgu zunaj Skupnosti, na trgu Skupnosti ali na trgu Evropskega gospodarskega prostora

(Glej točki 187, 188.)

8. Metode določitve glob, ki se naložijo različnim udeležencem omejevalnega sporazuma – pri kateri se udeleženci omejevalnega sporazuma razvrstijo v več kategorij, zaradi česar je izhodiščni

znesek glob, določen za podjetja iz iste kategorije, pavšalen – čeprav zanemarja razlike v velikosti podjetij iz iste kategorije, ne gre zavračati, če se spoštujeta načeli sorazmernosti in enakega obravnavanja. Splošno sodišče ne more odločati o smotrnosti takega sistema, tudi če je manj ugoden za manjša podjetja. Splošno sodišče mora namreč v okviru nadzora nad zakonitostjo izvajanja pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ki ga Komisija ima na tem področju, omejiti nadzor na to, da je razvrstitev udeležencev omejevalnega sporazuma v kategorije skladna in objektivno utemeljena, ne da bi pri tem takoj s svojo presojo nadomestilo presojo Komisije.

glob, naloženih večjim podjetjem. Iz teh določb je namreč razvidno, da je treba tako pri malih in srednje velikih podjetjih kot tudi pri večjih podjetjih pri določitvi globe upoštevati težo in trajanje kršitve. Če Komisija podjetjem, ki sodelujejo pri isti kršitvi, naloži globe, ki so v primeru posameznega podjetja upravičene na podlagi teže in trajanja kršitve, ji ni mogoče očitati, da je za nekatere med njimi globa glede na promet višja kot za druga podjetja. Tako Komisiji ni treba znižati glob, kadar so zadevna podjetja mala in srednje velika podjetja. Velikost podjetja je namreč že upoštevana v zgornji meji, določeni v členu 15(2) Uredbe št. 17, v členu 23(2) Uredbe št. 1/2003 in v določbah Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ. Razen teh preudarkov glede velikosti ni nobenega razloga, da bi se mala in srednje velika podjetja obravnavala drugače od drugih podjetij. Dejstvo, da so zadevna podjetja mala ali srednje velika, jih ne razbremeni dolžnosti upoštevanja konkurenčnih predpisov.

(Glej točko 196.)

9. Člen 23(3) Uredbe št. 1/2003 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 ES in 82 ES ne zahteva, da če so globe naložene več podjetjem, ki sodelujejo pri isti kršitvi, znesek globe, naložene malemu ali srednje velikemu podjetju, kot odstotek od prometa ne sme preseči zneska

(Glej točki 199, 200.)

10. Z vidika Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, ki v točki 1 A, šesti odstavek, določajo, da lahko zlasti znatno neskladje med velikostjo podjetij, ki zagrešijo kršitve iste vrste, upraviči različno obravnavanje pri presoji teže kršitve, odločba Komisije, s katero je bilo več podjetij – od katerih je imelo eno očitno ali celo znatno manjši celoten promet od drugih podjetij – uvrščeno v isto skupino zaradi podobnega prometa na zadevnem trgu in podobnih tržnih deležev in je bil zanje uporabljen enak izhodiščni znesek, ne krši načela enakega obravnavanja.

pri čemer je treba vsekakor poudariti, da se Komisija z izključno in avtomatično uporabo aritmetičnih formul ne more odpovedati svoji diskrecijski pravici. V zvezi z odločbo o naložitvi kazni je treba obseg obveznosti obrazložitve presojati med drugim ob upoštevanju dejstva, da je treba teže kršitve določiti glede na veliko dejavnikov, kot so, med drugim, posebne okoliščine zadeve, njen kontekst in odvrčilen učinek glob, ne da bi bil določen zavezujoč ali izčrpen seznam meril, ki jih je treba obvezno upoštevati.

(Glej točko 226.)

(Glej točki 202, 205.)

11. Pri določitvi globe v primeru kršitve konkurenčnih predpisov je bistvena postopkovna zahteva obveznosti obrazložitve izpolnjena, kadar Komisija v odločbi navede dejavnike presoje, na podlagi katerih je lahko ocenila težo in trajanje kršitve. Te zahteve Komisiji ne nalagajo, da v odločbi navede številčne podatke v zvezi z načinom izračuna glob,

12. Dejstvu, da se podjetje ni udeležilo večstranskega srečanja in da je drugim udeležencem omejevalnega sporazuma prenehalo sporočati informacije, ne dokazujeta, da je to podjetje v omejevalnem sporazumu prenehalo sodelovati, če se od njegove vsebine ni javno distanciralo.

(Glej točke 240, 241, 244.)

13. Trajanje kršitve je v skladu s členom 23(3) Uredbe št. 1/2003 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 ES in 82 ES eden od upoštevnihi dejavnikov pri določanju višine globe za podjetja, ki so kršila konkurenčne predpise.
14. V Smernicah o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ niso naštetel olajševalne okoliščine, ki bi jih Komisija morala nujno upoštevati pri zmanjšanju osnovnega zneska globe. Zato Komisija delno ohrani pravico, da na splošno oceni obseg morebitnega zmanjšanja glob zaradi olajševalnih okoliščin. Komisiji tako v okviru njene diskrecijske pravice nikakor ni treba odobriti zmanjšanja globe zaradi opustitve očitne kršitve, ne glede na to, ali je opustitev nastopila pred njenimi posegi ali po njih.

Čeprav v točki 1 B Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ za kratkotrajne kršitve, ki na splošno trajajo manj kot eno leto, ni določeno nobeno zvišanje, je za srednjetrojne kršitve, ki na splošno trajajo od enega do petih let, predvideno zvišanje, ki lahko na primer znaša do 50 % izhodiščnega zneska globe. Za dolgotrajne kršitve, ki na splošno trajajo dlje od petih let, je načeloma določeno le, da se lahko znesek zviša do 10 % na leto. Ker ta zvišanja niso avtomatična, puščajo te smernice Komisiji diskrecijsko pravico.

(Glej točke 237, 247, 249.)

Prenehanje kršitev konkurenčnih predpisov takoj, ko poseže Komisija, predvideno s točko 3, tretji odstavek, Smernic, logično lahko pomeni olajševalno okoliščino samo, če obstajajo razlogi za domnevo, da so navedena posredovanja zadevna podjetja spodbudila, da opustijo svoja protikonkurenčna ravnanja. Namen te določbe je namreč podjetja spodbuditi, da opustijo svoja protikonkurenčna ravnanja takoj, ko Komisija začne preiskavo v zvezi s tem. Globe zato

ni mogoče zmanjšati, če so podjetja sprejela trdno odločitev o prenehanju kršitve pred prvimi posegi Komisije ali če je kršitev prenehala že prej. To se je dovolj upoštevalo pri izračunu trajanja kršitve.

velikostjo podjetij, ki zgrešijo istovrstno kršitev – ter posledične prilagoditve splošnega izhodiščnega zneska glede na poseben značaj vsakega od podjetij.

(Glej točki 259, 260.)

Smernice ne nasprotujejo temu, da se skupni promet podjetij ali promet, ki ga ta ustvarijo na upoštevnem trgu, upošteva pri določitvi globe, da bi se tako spoštovala splošna načela prava Skupnosti in kadar tako zahtevajo okoliščine.

15. Glede subjektivnih dejavnikov, ki se upoštevajo pri določitvi izhodiščnega zneska globe, Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ določajo, da je treba upoštevati dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom, zlasti potrošnikom, in določiti globo na ravni, ki zagotavlja dovolj velik odvračilni učinek. V skladu s temi smernicami je lahko, če gre za več podjetij – kot v primeru kartelov – primerno, da se splošni izhodiščni znesek ponderira zaradi upoštevanja specifične teže in tako dejanskega vpliva protipravnega ravnanja posameznega podjetja na konkurenco – zlasti če obstaja znatno neskladje med

Tako razvrstitev podjetij v dve kategoriji na podlagi njihovega prometa ni nerazumno upoštevanje njihovega relativnega pomena na trgu za določitev izhodiščnega zneska globe, če očitno ne izkrivi podobe upoštevnega trga.

(Glej točke od 273 do 275, 280.)

16. Na področju konkurence je dokazno breme za obstoj vplivov kršitve na zadevni trg, ki ga nosi Komisija, kadar te vplive upošteva pri izračunu globe glede na težo kršitve, lažje kot breme, ki ga nosi, kadar mora dokazati sam obstoj kršitve v primeru omejevalnega sporazuma. Za upoštevanje dejanskega vpliva omejevalnega sporazuma na trg namreč zadostuje, da Komisija predloži „dobre razloge za to, da ga upošteva“.

(Glej točko 301.)

dokumenti uporabljeni v odločbi, mu prepreči, da bi se pravočasno izreklo o njihovi dokazni vrednosti. Teh dokumentov zato ni mogoče šteti za veljavna dokazna sredstva zoper to podjetje.

Dokument, s katerim je Komisija utemeljevala očitke iz končne odločbe, čeprav se je s tem dokumentom v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah utemeljeval neki drugi oitek, je v odločbi lahko uporabljen proti zadevnemu podjetju, če je to lahko na podlagi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in vsebine dokumenta razumno sklepalo o ugotovitvah, ki jih bo Komisija oblikovala.

17. Pravica do obrambe je zaradi neskladja med obvestilom o ugotovljenih kršitvah in končno odločbo kršena samo, če neki oitek iz te odločbe ni bil naveden tako, da bi naslovniki imeli možnost, da se branijo.

(Glej točke od 313 do 315.)

Če dokumenti niso bili navedeni v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, lahko zadevno podjetje upravičeno meni, da niso pomembni za zadevo. Če Komisija podjetja ne obvesti, da bodo nekateri

18. Podjetju, na katero je naslovljena zahteva za informacije v smislu člena 11(5) Uredbe št. 17, ni mogoče priznati absolutne pravice do molka. Priznanje take pravice bi namreč presegló tisto, kar je nujno za ohranitev pravice do obrambe podjetij, in bi pomenilo neupravičeno oviranje Komisije pri uresničevanju naloge nadzora nad spoštovanjem konkurenčnih predpisov na skupnem trgu. Pravico do

molka je mogoče priznati le, kadar se od zadevnega podjetja zahtevajo odgovori, s katerimi bi moralo priznati obstoj kršitve, ki jo mora dokazati Komisija.

temeljnih svoboščin. Naslovníku zahteve za informacije nič ne preprečuje, da pozneje v upravnem postopku ali v postopku pred sodiščem Skupnosti izkaže, da imajo dejstva, ki jih je navedel v odgovorih, ali dokumenti, ki jih je predložil, drugačen pomen, kot jim ga pripisuje Komisija.

Komisija torej zato, da ohrani polni učinek člena 11 Uredbe št. 17, sme prisiliti podjetja, da ji sporočijo vse potrebne informacije o njim znanih dejstvih in ji po potrebi pošljejo s tem povezane dokumente, ki jih imajo, tudi če jih je mogoče uporabiti za dokazovanje obstoja protikonkurenčnega ravnanja. Tej pravici Komisije, da zahteva informacije, ne nasprotujeta niti člen 6(1) in (2) Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin niti sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice.

Dejstvo, da so podjetja zavezana odgovoriti na izključno dejanska vprašanja Komisije in izpolniti njene zahteve po predložitvi že obstoječih dokumentov, nikakor ne more kršiti temeljnega načela spoštovanja pravice do obrambe in pravice do pravičnega sojenja, ki na področju konkurenčnega prava zagotavljata enakovredno zaščito, kot jo jamči člen 6 Konvencije o varstvu človekovih pravic in

Nazadnje, kadar v zahtevi za informacije na podlagi člena 11 Uredbe št. 17 Komisija od podjetja poleg čisto dejanskih vprašanj in zahtev za predložitev že obstoječih dokumentov zahteva, naj opiše temo in potek več srečanj, na katerih naj bi sodelovalo, in rezultate ali sklepe teh srečanj, ko očitno sumi, da je pri teh srečanjih šlo za omejevanje konkurence, se s to zahtevo lahko preiskovanemu podjetju naloži, naj prizna sodelovanje pri kršitvi pravil o konkurenci, vendar to podjetje ni dolžno odgovarjati na taka vprašanja. Kadar podjetje vseeno predloži informacije o tem, je treba to šteti kot sodelovanje podjetja na lastno pobudo, ki lahko upraviči zmanjšanje globe na podlagi obvestila o sodelovanju. V takem primeru podjetja ne morejo trditi, da je bila s tem, da so

prostovoljno odgovorila na tako zahtevo, kršena njihova pravica, da se niso dolžna izpovedati zoper sebe.

(Glej točke od 326 do 329.)

podjetja v preiskavi ne daje pravice do zmanjšanja globe, kadar to sodelovanje ne presega tega, kar izhaja iz obveznosti podjetja na podlagi člena 11(4) in (5) Uredbe št. 17. Nasprotno pa se lahko zadevnemu podjetju globa zmanjša, če v odgovoru na zahtevo za informacije na podlagi člena 11 predloži informacije, ki so precej obširnejše od tistih, ki jih lahko zahteva Komisija po tem členu.

19. V okviru upravnega postopka, ki je bil uveden proti prepovedanemu omejevalnemu sporazumu, sodelovanje zadevnega

(Glej točko 340.)